

DALKAVUKLAR
GECESİ

*

Z VİTAMİNİ

A t s ı z

Önsöz

Yaşasaydı

NİHÂL ATsiz yaşasaydı bugün 87 yaşında olacaktı.
Yaşasaydı...

Son zamanlarda sık sık düşünüyorum, acaba yaşasaydı bu olanlara ne derdi? Bütün ömrü boyunca uzak diyarlardaki tutsak Türklerin birgün özgürlüklerine kavuşacaklarını hayâl etmişti. Bu hayâlin mutlaka gerçekleşeceğine inanıyor, ancak epeyi ileri bir târihte olacağını tahmin ediyordu. Ayrıca bunun çok kanlı biçimde olacağını ve sonunda, bütün Türklerin tek bir bayrak altında toplanacağını öngörüyordu. Yâni Turancıydı.

Sovyet-Rus İmparatorluğu için "*çok iri, çok güçlü yumruğu olan, ama kalp hastası bir boksör*" benzetmesini yapardı. Bu "*boksör*"ün günün birinde kalp sektesinden olduğu yere yığılıp kalmandan önce çevresinde büyük tahribat meydana getireceğini söylerdi.

Bugün, gazetecilik ve televizyonculuk gereği Azerbaycan'da, Türkmenistan'da dolaşırken hep aklıma Atsız geliyor ve, "*Yaşasaydı, diye düşünüyorum, o da şimdi buraları dolaşacak ve ömrü*

6 • Dalkavuklar Gecesi

boyunca -tâbir caizse- 'ezbere' tasvir ettiği soydaşlarını bizzat tanıma fırsatı bulacaktı.

Artık bundan haz mı duyardı, yoksa hayâl kırıklığına mı uğradı, orasını bir yana bırakıyorum. Fakat herhalde, bütün ömrü boyunca uğruna kişisel ve meslekî her türlü fedâkârlığa katlandığı bir fikrin, böyle, adetâ kendiliğinden gerçekleştiğini görmek, onu şâdederde.

Atsız'ın, kendimi bildim bileli asla kabul edemediğim, yaradılışıma kökünden ters gelen inancı ırkçılığıydı. Acaba bu dünyâ görüşü, çok iyi hâkim olduğu târih metodolojisi bakımından bilimsel tahlillerini kısmen zayıflatmış mıdır, bilemiyorum. Belki bu yüzden, vardığı sonuçların bir bölümü yeterince sıhhatli olamamıştır. Bunun değerlendirmesini günümüzün ve geleceğin tarihçilerine bırakmak yerinde olur. Herşeye rağmen hâlâ değerinden birşey kaybetmemiş başvuru eserleri hazırlamış olduğuna inanıyorum.

Romantik bir milliyetçiliğin renklerini ve havasını taşıyan romanları ise ayrı bir bahistir... Bunlardan bazılarının neredeyse 20. basıma merdiven dayamış bulunmaları, kelimenin tam anlamıyla nesilden nesile ilgi görmelerinin kanıtıdır.

Bunlara, pek kötü sayılmayacak bir şâir olduğunu da eklemeliyiz.

Neticede Atsız, hatâları, sevapları, kinleri, sevgileri, polemikleri, bilimsel araştırmaları ve edebî çalışmalarıyla bir devre -tek başına değilse bile- kendi çapında damgasını basmış olan birkaç imzadan biridir.

Yağmur Atsız

Köln, 6 Şubat 1992

“Şanslıyım...”

HAYATINI Türkçülüğe vakfetmiş bir kişi olarak bugün hayatta olsaydı belki değil, muhakkak Sovyet Rusya'nın yıkılmasına, komünizmin ölüşüne sevinecek ve Türklüğün yavaş yavaş hürriyetine kavuşmasından olağanüstü bir memnuniyet duyacaktı. Bundan eminim. Ölümünden iki yıl kadar önce Türkiye'yi ziyaretim esnasında, kendisiyle son olarak karşılıklı görüştüğüm zamanı hatırlıyorum. Bezgindi. Türkiye Cumhuriyeti'nin iç siyasetindeki olaylara canı sıkılıyor ve politikacılarımızın basiretsizliğinden şikâyet ediyordu. Hayatta olsaydı sanırım siyâsî hayatımızda fazla bir değişiklik olmadığı için bu şikâyetleri devam edecek, buna karşılık Asya Türkleri'nin durumunun iyiye gittiğini görerek belki bununla avunacaktı. Kim bilir?

Kendisini en iyi tanıyan biz aile efradı bile ruhunda ne gibi fırtınaların estiğini her zaman kestiremiyor, sadece sezebiliyorduk. Fazla konuştuğunu hatırlamıyorum. Yalnız konuşmaya başladığı zaman da, sohbetlerine doyum olmadığını hatırlıyorum. Türklük ve Türklerle ilgili bütün meselelerde, çocuk yaşından beri onun ekolünden geçtiğim için kendimi çok şanslı sayıyorum. Okul hayatım sırasında da Türk târihi, dili ve edebiyatı konularında bana çok iyi öğretmenlik yaptığı gibi, vakit buldukça arkadaşlarıma bile yardıma koşardı. Başı darda olan bir kız arkadaşına yardım için, bir gün kısa bir kompozisyon yazmıştı. Birçok gün sonra kendisine kompo-

8 • Dalkavuklar Gecesi

zisyondan "altı" aldığını söylediğim zaman attığı kahkaha, hâlâ kulaklarımdadır.

Onu anlatmak kolay bir iş değil. Onu en iyi tanıyan insanlardan biri olmama rağmen, hakkında yazmak da kolay değil. Onunla birlikte olmak gerekti. Ben oldum.

Eminim ki şu anda, Tanrı Dağları'nın zirvesinde bizleri gözlüyordur.

Buğra Atsız

Münih, 16 Mart 1992

DALKAVUKLAR
GECESİ

Gülmez Yüzlü Kadın

HATTUŞAŞ şehri sevinç içinde çalkalanıyordu. Ülkenin en güzel zamanı olan bu yaz gününde şanlı kiral Subbiluliyuma'nın bir oğlu doğmuştu. Hatti milleti doğumu kutlulama için çılgınca eğleniyordu. Kırallın subayları savaş arabalarına binerek, bütün şehirlere bu müjdeyi vermek üzere uçar gibi sürüp gitmişlerdi.

Sarayın bahçesi ileri gelenlerle dolup taşıyordu. Şölen masaları kurulmuş; prensler, rahipler, kumandanlar, vezirler, tüccarlar ve elçiler en güzel yemeklerin başına üşmüşlerdi. Kıralla getirilen hediyeler saray kapısına dizilmiş, önüne saray askerleri dikilmişti.

Başkumandan Tutaşil sarayın önünde, masaların arasında dolaşiyor, karışıklık olmasın, gelenler saygılınsın diye ardı sıra gelen birkaç subaya buyruklar veriyordu. Kısa boyu, gür ve kıvrıkcık sakalları, kalın gövdesiyle Tutaşil su katılmamış bir Hatti idi. Çok eski, yüce bir aileden geliyordu. İlk atası, Hatti devletini kuran Pampa ile birlikte çalışmış, bütün ataları hep kumandan olarak kanlarıyla devlete hizmet etmişlerdi. Çok sert bir adamdı. Kiral uygunsuz bir iş yaptığı zaman bunu kendisine ancak Tutaşil söyleyebilirdi. Yorulmak bilmezdi. Vakit

gece yarısına yaklaştığı halde bir an bile oturmamıştı. Arkasında yürüyen genç subaylar yorgunluklarını belli ediyorlar, fakat o daha yeni kalkmış gibi dipdiri, sapsağlam yürüyüp dolaşıyordu.

Bu gece gökte yuvarlak, parlak bir ay vardı. Kırılın oğlu doğdu diye Tanrılar göğü bulutsuz, rüzgârı serin, ayı parlak yapmışlardı. Her iş yolunda gidiyordu. Fakat Tutaşil yine memnun değildi. Zaten onun bir defa bile memnun olduğunu gören yoktu ki...

Şölen masalarının ortasında sarayın müzik takımı çalıyor, konukları eğlendiriyordu. Başkumandan, subaylardan bir ikisini daha öteye beriye yolladıktan sonra yanında kalan yaveri ile bahçenin uzak yerlerine doğru yürüdü. Ağır ağır ilerleyerek buradaki sık ağaçları gözden geçirmeğe başladı. Karşıda, ağaçların en çok sıklaştığı yerde birisi duruyordu. Yaver, eliyle orasını göstererek:

- Kumandanım! İlerde birisi var! dedi.

Tutaşil gözlerini dikip dikkatle baktıktan sonra omuzlarını silkerek cevap verdi:

- Hantilyas olacak. Gel bakalım. Yanına gidip burada ne aradığını soralım.

Hantilyas, sarayın esrarengiz kadını idi. Yıllardan beri sarayda olduğu hâlde ne yaptığı, kimin nesi olduğu belli değildi. Şimdiye kadar, onun bir defa bile güldüğünü kimse görmemişti. Çok kimseler adını bilmez, "gülmez yüzlü kadın" diye anarlardı. Yüzüne, gözlerine, saçlarına bakılırsa bir yabancı idi. Başkumandan da onu yabancı olduğu için sevmezdi. Çünkü o Hatti olmayan herkesten tiksindirirdi.

Hantilyas, iki kişinin kendisine yaklaştığını duyunca başını çevirip her zamanki elemli gözleriyle acı acı baktı. Bu bakış genç yaverin içinde bir acıma duygusunu biraz kabartmadı değil. Fakat sert huylu Tutaşil böyle düşün-

müyordu. İçinde hiçbir yumuşaklık, hiç zayıflık olmayan bir sesle sordu :

- Burada ne arıyorsun? Kalabalığa karışıp eğlensene...

Gülmez yüzlü kadın bu sözlerden şaşalamış gibiydi:

- Eğlenip ne olacak? Ölsem daha iyi.

Tutaşil'in sesinde alay kıvılcımları parladı:

- Ölmek istiyorsan seni alıkoyan yok. Ölümünle Hatti devleti batmaz. Sarayın mahzenlerinde Kıral Murşil çağından kalma fıçılarla zehir olduğunu da biliyorsun. Bundan bir tas içersen dileğine kavuşursun!

Hantilyas cevap vermedi. Âdeti üzre hazin gözlerle karşısındaki iki kişiye baktı. Sonra yavaş yavaş uzaklaşarak kayboldu.

Başkumandan bir zaman onun ardından baktı. Sonra yaverine dönerek öfkeli bir sesle:

- Hatti ülkesindeki bütün yabancıları mahzene doldurup ağızlarına zehir akıtmalı... Yarı deli bir Hantilyas'tan ne çıkar? dedi.

2 Büyülü Su

TAN YERİ ağarıyordu. Hattilerin kiralı saray kapısının önüne çıkmış, konukların tebriklerini kabul ediyordu. İlk önce prensler ve prensesler kutluladılar. Yeni doğan oğlu için tanrılardan uzun yıllar, bahtiyarlıklar, zenginlikler dilediler. Sonra Frikyalı elçisi geldi:

- Büyük kiral! Dost ve kardeş Hatti milleti ile siz, şanlı atalarına sağlıklar, uzun ömürler, zaferler dilerim. Gönülden gelen kutlulamalarımı kabul buyurursanız beni unutulmaz bir bahtiyarlık içinde bırakacaksınız, dedi.

Kıralın yakınında yaverleriyle birlikte duran başkumandan Tutaşıl bu sözleri işitince yüzünü buruşturdu:

- Alçak Frikyalı! Nasıl da yalan söylüyor! diye mırıldandı.

Tam bu sırada gevrek ve şakrak bir kahkaha bahçeyi çınlattı. Bütün başlar sesin geldiği yana çevrildi ve şaşkınlıktan açılan gözler önünde Hantilyas'ın gülerek kiralı doğru yürüdüğü görüldü. Başkumandan kılıcına el attı. Sonra yaverlerine dönerek:

- Yakalayın şunu! diye buyurdu.

Bütün kalabalık arasında şaşırmayan bir kendisi vardı. Bütün sarayın, hattâ bütün Hattuşuş şehrinin bildiği bu

gölmez yüzlü kadının kahkaha ile gülmesi o kadar umulmaz bir şeydi ki herkes donup kalmış, hattâ bunun kıralı tahkir demek olduğunu bile unutmuştu.

Yaverler, çıldırmış sandıkları kadını yakalamak için fırladılar. Fakat kıral onlara bağırdı:

- Dokunmayın! Gelsin bakalım!

Hantilyas gülererek kırala yaklaşıyordu. Yüzü kızarmış, gözleri süzgülleşmişti. O kadar güzelleşmişti ki kıralda istekler uyandırıyor. Ellerini kırala uzattı:

- Büyük kıral Subbiluliyuma! Oğlun doğdu diye seni yalnız diriler mi kutlulasın? İşte bak, ben bir ölü olduğum hâlde seni kutlulamağa geldim. Ölüler dirilerden daha öncedir değil mi?

Bu sözler ve arkasından kopan yeni bir kahkaha orada bulunanlardan birçoğunu titretti. İşte bu kadın bir ölü gibi ölümden korkmayarak, kıralın karşısında aldırış etmeksizin gülüyor, kıralla senli benli konuşuyordu. Ölüyüm diyordu. Fakat tıpkı diriler gibi yürüyor, söz söylüyordu.

Kıralın kaşları çatıldı:

- Ne dedin? Sen bir ölü müsün? Daha dün gece sağdın. Ne zaman öldün? Seni kim öldürdü?

Hantilyas şakrak bir kahkaha daha attı. Kendisine en keskin bakışlarla bakan Tutaşil'i göstererek :

- Buna sor! Bana, sen ölürsen Hatti devleti yıkılmaz dedi. Saray mahzenlerinde zehir dolu, git iç dedi. İçtim ve öldüm. Şimdi seni kutluluyorum.

Kıral, başkumandana baktı. Tutaşil'in yüzü korkunç bir hâl almıştı:

- Evet! Zehir içmesini ben öğütledim. Çünkü ölmek istediğini söylemişti. Fakat görülüyor ki ölmeden delirmiş, dedi.

Kadın hâlâ gülüyordu:

- Taslarla içtim. Kana kana içtim. Yakında güneş Tanrısı İştanus beni sofrasına alacak. Siz de benimle birlikte gelmek istemez misiniz? Öldükten sonra her şey güzelleşti. Ey şanlı kıral Subbiluliyuma! Sen bile kocaman burnun ve şaşı gözünle şimdi bana hoş görünüyorsun!

Ortalığa buz gibi bir sessizlik çöktü. Yalnız Hantilyas'ın gülüşleri şakırıyor, herkes önüne bakıyordu. Kıral öfkeli bir sesle başkumandana:

- Bu kadını hemen saraya getiriniz! diye buyruk verdikten sonra geriye döndü. Hızlı hızlı yürüyerek içerde kayboldu.

Tutaşıl, Hantilyas'ın üzerine kaplan gibi saldırdı. Kolundan yakalayarak:

- Yürü maskara!... Ben sana bu edepsizliği sorarım! diye tartakladı.

Onun gülüşüne, sözlerine aldırmadan saraya sürükle-di. Şaşkınlıktan dilleri tutulmuş olan yaverler biraz geriden geliyorlardı.

Kıral önde, berikiler arkada olduğu hâlde mahzene gidiyorlardı. Kıral, kıral olalıdan beri buraya ancak bir ke-re girmişti. O da sarayda neler olduğunu görmek içindi. Mahzene girdikleri zaman Hantilyas hâlâ gülüyordu. Bir köşede sıralanmış olan fiçılar içlerindeki korkunç zehirler asırlardan beri burada bekliyorlardı.

Kıral, kadına dönerek bağırdı:

- Hangisinden içtin? Nasıl içtin?

Hantilyas yere yuvarlanmış olan bir bakır tası eline aldı. Kapağı kaldırılmış bir fiçiya yaklaşarak:

- Buradan içtim şanlı kıral! Bunu da senin için içiyorum, dedi.

Tası fiçiya daldırdı. Kızıl, köpüklü bir su ile dolan tası dudaklarına değdirdi. Kıralın, başkumandanın ve yaverlerin hayretle bakan gözleri önünde son yudumuna kadar içti. Onlar, kadının hemen düşüp ölmesini bekliyorlardı.

Hâlbuki onda hiç de öleceğe benzer bir hâl yoktu. Gülüyor, adım atarken sendeliyordu. Kıral sordu:

- Söyle Hantilyas! Kaç tas içtin?

- Üç tas içtim... Beş tas içtim... Gece yarısından beri on tas içtim... Bu tatlı zehirden sen de içmez misin kıral?

Kıral ve başkumandan bakıştılar. Hantilyas tası yeniden daldırılmış, kızıl suyu içiyordu.

Kıral yaverlerden birine döndü:

- Buraya birkaç esir getir! dedi.

Asırlardan beri mahzende duran, değil ağıza ahnan bir damlası, insanın derisine değmesi bile insanı hemen öldürür diye bilinen bu kızıl su demek ki öldürmüyordu.

Yanında üç esir olduğu hâlde dönen yavere kıral buyruk verdi:

- Bu içkiden birer tas içsinler.

Yaver, tası çekingен bir durumla fıçıya daldırıp bir esire verdi. Ne olduğunu bilmeyen ve canından bezgin bir adama benzeyen esir susamış bir insan gibi tası aldı. Âdeta zevkle içti. İkinci esir yüzünü buruşturdu. Üçüncüsü ise içtikten sonra gülümsedi.

Kıralın buyruğu ile esirlere birer tas daha verildi. Kıral, başkumandan ve yaverler şaşırılmışlardı. Çünkü onlar da ölecekleri yerde Hantilyas gibi gülmeğe, kahkahalar atmağa başlamışlardı. Artık kıralın buyruğunu, yaverin tası vermesini beklemiyorlardı. Tası birbirlerinin elinden kaparak fıçıya daldırıyorlar, kızıl suyu üzerlerine dökerek içmeğe çabalıyorlardı. Hantilyas ise kahkahalar atarak onlara bakıyor, bağırarak daha çok içmeğe kışkırtıyordu.

Kıral şaşkınlıklar içindeydi. Hani bir damlası bile insanı öldüren bu zehire ne olmuştu? Yoksa içenler sonra mı öleceklerdi? Bu sırada esirlerden birinin yere düşmesi şüpheleri hâlleder gibi oldu. Fakat düşenin üzerine eğilip yüreğinin çarpışını, soluk alışını dinleyen yaverin "Yaşıyor, fakat uyuyor" demesi aklını büsbütün karıştırdı. Kı-

ralı yaman bir merak sarmıştı. Birdenbire Tutaşil'e dönerek sordu:

- Sen bu zehiri içerek ölmüş kimse biliyor musun?

- Hayır!

Kıral yaverlere döndü:

- Ya siz?

- Hayır!

- Ben de bilmiyorum. Öyleyse kim biliyor? Sakın bu bir boş rivayet olmasın?

Sonra yaverlerden birine emretti:

- Şu tası doldurup getir!

Yaver tası getirdi. Kıral yavaş yavaş dudaklarına kaldırarak bir yudum içtikten sonra başkumandana uzatarak:

- Tadına bak. Bu, bir zehire benzemiyor. Zehirde böyle güzel tat olur mu? dedi.

Tutaşil, kıralın verdiği tası aldı. Bütün hayatında ölümlerle karşılaşmanın, ölümden korkmamanın verdiği bir alışkanlıkla bir dikişte içti. Sonra:

- Zehir olamaz. İnsanın içine bir hoşluk veriyor, dedi.

Bir müddet birbirlerine bakiştılar. Esirler ve Hantilyas hâlâ gülüp şaklapanlık ediyorlardı. Başkumandan gülümsemi:

- Büyük kıral! Bu, bir zehir değil. Bu, içtikçe insana ferahlık veren, insanı güldüren büyümlü bir su. Ömründe gülmemeyen şu kadının da bunu içtikten sonra sevince düşmesi gösteriyor ki bu zehir olamaz, dedi.

Sonra fıçıya yaklaşarak bir tas daha alıp içti ve ömründe ilk defa olarak yasayı, türeyi unutup kıralın karşısında kahkahalarla güldü.

Kıralın merakı büsbütün artmıştı. Tası Tutaşil'in elinden kaparcasına alarak fıçıya daldırdı. Biraz önce korkarak, düşünerek bir yudum tattığı kızıl suyu döker gibi ağzına boşalttı. Bir an için tereddütle etrafına baktı. Bir fıçıya dayanmış olduğu halde kahkahalar atan Hantil-

yas'ı, yerde yatan ve yanaklarını şişiren esiri, birbirlerine sarılıp greşmeğe çabalıyan öteki ikisini, glen başku-mandanı, aptallaşarak bakan yaverleri gördü. Her şey hoşuna gitti. Biraz başı dönüyordu. İçinde yle bir hafiflik vardı ki... Hele karşısındaki kadın o kadar güzeldi ki... Dayanamadı. Âdeta istemeyerek bir kahkaha da o attı.

3 Her Şeyin Pundunu Bulan Filozof

FİLOZOF İlânasam o gün evinden çıkmamıştı. Kırkala bir şiir yazıyordu. Her ne kadar kendisi filozof idiyse de arasına şiir de yazardı. Gözleri sevinçten parlıyordu. Fakat bu parlaklık pek belli olmuyordu. O kadar kalın kaşları vardı ki gözlerinin ışığını örtüyordu. Bu kalın kaşlarla, bu sevimsiz ve yalan dolancı yüzü ile hiç de bir Hatti'ye benzemiyordu. Benzeyemezdi de... Çünkü büyük babası Asur'dan gelmiş, babası vezir olmuş, kendisi de Hattuşaş'ta doğmuştu. Asur dilini bilmezdi. Hatti öğretmenlerinden ders almıştı. Keyfine düşkün, tembel bir adamdı. Fakat kendisini satmasını bilirdi. Anası onu yılan yumurtasıyla beslediği için çok haindi. Kendisinden başka kimseyi düşünmezdi. Fakat ünlü bir filozoftu. Her şeyin pundunu bularak yaşardı. Babası vezirliğinde epey para çırpmıştı. İlânasam ise bu kadarla kanmıyordu. Bir şeyler olmak istiyordu. Bir şeyler olmak istediği için de şiir yazıyordu. Büyük bir tahta levhanın üzerine yazdığı şiiri son bir defa daha okudu:

*Ey kahraman şanlı kiral; Hattilerin birincisi!
Kılıcının şimşegiyle titretirsin dört bir yanı.
Sensin yurdun hem altını, hem gümüşü, hem incisi.
Tarih daha görmemiştir senin gibi kahramanı!*

*Dünyadaki kırk devlete senin adın korku salar.
Geleceksin diye titrer Friky'a'nın elmaları.
Urartu'nun güzelleri seni anıp aşka dalar,
Öldürürsün bir bakışla kanlı haydut Kaskaları.*

*Sen olmasan kim doyurur, kim yaşatır Hattileri?
Babamız da, anamız da, varımız da yalnız sensin!
Firavunun ordusunu Amurru'dan at ileri!
O ölüdür, sen dirisin, o hastadır, sen esensin!*

Doğrusu şiir pek güzel olmuştu. Kimbilir kiral bunun için kendisini nasıl mükâfatlandıracaktı? Bu ümidin sevinciyle, kertenkele kızartması getirsin diye karısını çağdırmak üzere iken kapı vuruldu ve saray yaverlerinden biri kiralın kendisini beklediğini bildirdi.

İlânasam bu çağrıya sevinmiş gözüktü. Fakat içten içe bir korku da duymadı değil. Bununla beraber bütün kurnazlığını takınırsa gelebilecek olan tehlikeleri önleyeceğinden de emindi.

Kiralın huzuruna girdiği zaman başkumandanla onu pek düşünceli buldu. Büyük bir saygı ile Subbiluliyuma'yı selâmladı. Kiral önündeki çanakları dolduran kızıl suyu göstererek sordu:

- Filozof İlânasam! Bunların ne olduğunu biliyor musun?

Filozof yaklaşp dikkatle baktı. Biraz düşündü. Hiç bir şeye benzetememişti. Fakat bilmiyorum demegi yüksek filozofluğuna yakıştıramadığı için:

- Kiral hazretleri! Bunlar boyadır! diye cevap verdi.

Kıral gülümsedi:

- Boya mı? Hâlbuki sen bundan on yıl önce bunların korkunç bir zehir olduğunu söylemiştin. Unuttun mu? Hani sarayın mahzenindeki fiçılarda kendi kendine köpüren bir sular vardı. İşte bunlar o sular... Şimdi ise boya diyorsun.

- Evet kıral hazretleri! Bunlar zehirdir. Fakat boya olarak kullanılır.

- Sen bu zehiri içebilir misin?

Bu sorğu İlânasam'ın benzini sarartıverdi. Hattâ biraz sendeledi. Beyni allak bullak olmak üzere idi. Bereket versin yine kurnazlığı yardıma yetişti:

- Kıral hazretlerinden buyruk çıkarsa içerim. Yalnız... O zaman...

- O zaman ne olur?

- Kıral hazretleri için başladığım şiir yarım kalır.

Ve kıralın cevabını beklemeden tahta levhayı çıkarıp kırala sundu. Subbiluliyuma şiirden pek anlamazdı. Fakat kıral olduğu için anlar gözükme mecburiyetinde idi. Şiiri okuduktan sonra sordu:

- Bu şiir daha ne kadar olacak?

Filozofun gözleri parladı:

- Bunun gibi beş parça daha olacak!

Kıral güldü:

- Bu çok değil ki... Ne kadar zamanda biter?

- Bugün takdim ettiğim şu parçayı ancak bir yılda yazdım. Şiirin bitmesi daha en azından beş yıl ister. Çünkü kıral hazretlerine verilecek bir şiirin her kelimesi üzerinde haftalarca düşünmek gerektir. Hele bu kıral bizim şanlı kıralımız Subbiluliyuma olursa...

Bu sözler, başkumandan Tutaşil'in gözlerini öfke ile doldurdu. Dudaklarının arasından:

- Köpek Asurlu! Nasıl da yalan söylüyor! diye mırıldandı.

İlânasam'ın şiiri ve sözleri kırala asıl maksadını unutturmuştu. Dedi ki:

- Filozof! Asırlardan beri mahzende duran bu zehirleri dün gece Hantilyas ve üç esir içti. Hattâ biz de içtik, bir şey olmadık. Bu kırmızı suda öyle bir hassa var ki insanın biraz başını döndürüyor; içine bir neşe veriyor. Tadı da güzel. Hattâ ömründe gülmemiş olan Hantilyas bunu içtikten sonra kahkahalarla güldü. Ben de ömrümde ilk olarak rahat bir uyku uyudum. Hâlbuki her gece devlet işlerini düşünmekten uykum kaçardı. Seni bu suyun ne olduğunu bize anlatman için çağırdım. Hattuşaş'ın bilgilerine, şairlerine de haber yolladım. Düşünüp bunun ne olduğunu açığa çıkaracaksınız.

İlânasam bütün hilekârlığını takınmıştı. Bir cevap bulmak üzere idi. Fakat bu sırada kıralı selâmlayan bir yaver ünlü şair İrdas'ın geldiğini bildirdi.

4 Cüce İrdas

CÜCE boyu ve şişman göbeği ile pek gülünç bir yaratık olan İrdas, kıralı selâmladığı zaman herkesin içinden bir gülme duygusu geçti. Ona iğrenerek bakan Tutaşıl bile dudaklarını ısırmaktan kendini alamadı. Hatti ülkesindeki herkesin soyunu sopunu, geçmişini bilir, ona göre değer biçerdi. İrdas'ın, gençliğinde nasıl tavuk çalarak geçindiğini biliyordu. Sonra zengin olmuş, ötekine berikine medhiyeler yazarak göze girmiş ve memlekette ün kazanmıştı. Tavuk hırsızlığı yaparken pek yılışık bir gençti. Şair olduktan sonra yapmacık bir kurumla herkese gözdağı vermek istediğinden kaşlarını çatar, ağzını sımsıkı kapayarak öyle yürürdü. Fakat ne kadar gülünç olduğunu bilmiyordu.

Kıral taslardaki suyu göstererek:

- Şair İrdas! Senin şiirlerinde bu suyun adı geçer mi? Bunun ne olduğunu bana söyleyebilir misin? diye sordu.

Cüce şair, kendisinden iki karış ilerde bulunan göbeği ile paytak paytak yürüyerek taslara yaklaştı. Dikkatle gözden geçirdi. Dedi ki:

- Kıral hazretleri! Bu, kıralların ve kırالیçelerin yıkanmalarına mahsus tılsımlı bir sudur. Bunda yıkanan kırall-

ların hayatları ebedî, devletleri kuvvetli, orduları yenilmez olur. Çünkü bu suya gök ve yer Tanrısı Arinna'nın gözyaşları karışmıştır. Evet Arinna... Bir şiirimde Arinna için şöyle demiştim:

*Ey kadın tanrıların en güzeli Arinna!...
Işığın gönlümün gözlerine saçarsın.
Bu şair yüz bin kere tapınmak diler sana,
Fakat sen bulut gibi yükseklerde uçarsın.
Senden bir parça vardır her kadında muhakkak,
Ey kadın tanrıların en şanlısı Arinna!...*

.....

Kıral birdenbire şairin sözünü kesti:

- Seni şiir okuyasın diye çağırmadım. Tastaki suyun ne olduğunu bilesin diye çağırdım. Bilemedin. Bu su sarayın mahzenindeki fıçılardan alınmıştır.

İrdas'ın rengi uçtu ve kolları aşağıya düştü:

- Zehir!... diyebildi.

Kıral gülümsüyordu:

- Haydi bakalım şair! Şu taslardan birini iç... Hoşuna gidecek...

Cüce şair göbeğinden umulmayan bir çeviklikle sıçradı. Sonra kekeleyerek sordu:

- Ne buyurdunuz kıral hazretleri? İçeyim mi? Fakat sonra ölürüm...

Kıral cevap vermeden gülümsüyordu. İrdas kendinden geçmişti. Ağlamaya başladı:

- Aman kıral hazretleri! Sonra ölürüm. Daha gençliğime doymadım. Emredin size en şâhâne kasideler yazayım... Emredin, gidip tek başıma Frikyâ ülkesini zapt edeyim... Emredin, şurada yirmi defa taklak atayım... Fakat daha hayata doymadım...

İrdas pek çok şeyler söyleyecekti. Söyleyemedi. Çünkü o kadar korkmuştu ki sonunda düşüp bayıldı.

Bu hâli gören Tutaşıl, kralın duyabileceği bir sesle:

- Frikyâ ülkesini tek başına zaptedecek olan kahramana bak. Frikyâ'yı bal kovanı, kendisini de ayı sanıyor! dedi.

Kıral hâlâ gülümsüyordu. Yaverlere buyruk verdi. Ayılsın diye İrdas'ın ağzına kızıl sudan döktüler. Şair önce gözlerini, sonra yuttuğu suyun lezzetini anlamak istiyormuş gibi ağzını oynattı. Yaverin tuttuğu tas hoşuna gitmiş olacak ki yarı beline kadar doğrularak hepsini bir dikişte içti. Fakat gözleri, hâlâ gülümsemekte olan kırala ilişip de içtiği suyun mahzendeki fiçılardan çıkan zehir olduğunu anlayınca derinden bir ah çekerek ikinci defa düşüp yine bayıldı. İlânasam alayla:

- Bayıldı! dedi.

Başkumandan buna:

- Frikyâ fetholundu! diye cevap verdi.

Kıral yaverlerden birine dönerek başhekimi çağırmasını buyurdu.

BAŞHEKİM ZIZA'nın gözleri uzaktan görmezdi. Kapıdan girince uzaktan kıral sanarak büyük şamdanları selâmladı. Fakat yaklaşp da suçunu anlayınca kıraldan kendisini bağışlamasını diledi:

- Çok okuduğum için gözlerim yoruluyor. Uzaktan göremiyorum kıral hazretleri. Mum, çevresini aydınlatır. Fakat dibine ışık veremez. Ben de herkesin hastalığını iyi ederim, fakat kendimi edemem, dedi.

Kıral sordu:

- Başhekim Ziza! Gözlerini bu kadar yormak için ne kadar levha okudun?

- Şimdiye kadar dört bin levha okumuşumdur kıral hazretleri!

Tutaşil yine öfkeyle mırıldandı:

- Yalan söylüyor köpek. Evini gördüm. Yüz tane kadar levhası var.

Kıral, yanı başında söylenen bu sözleri işitmişti. Ziza'ya sordu:

- Dört bin levha okuduğuna göre bu kızıl suyun ne olduğunu bilmelisin. Bak bakalım, nedir acaba?

Hekim Ziza gözlerini taslara kadar indirdi. Okuduğu levhaları hatırlamak ister gibi gözlerini sağa sola kaydırdı. Sonra sevinçle:

- Evet kıral hazretleri! Bunlar sağlık tanrısı Kamruşepaş'ın kanlı göz yaşlarıdır. Bütün hastalıklara iyi gelir, dedi.

Kıral yerde baygın yatan cüce İrdas'ı gösterdi:

- Fakat İrdas bundan içer içmez düştü. Kendisine bunların saray mahzenindeki fıçılardan alındığını söylemiştik.

Saray mahzenindeki fıçılardan adı geçer geçmez Ziza ürperdi. Bütün Hattuşas halkı gibi o da hiç görmediği bu mahzende bir takım fıçılar olduğunu, fıçılardan içinde pek korkunç bir zehir bulunduğunu biliyordu. Hattâ yanılmıyorsa bu zehirden bir adamın eline iki, başına bir damla damlaması ölümüne sebep olur diye bir yerde okumuştun.

Kıral sordu:

- Hekimbaşı Ziza! Bu taslardan birini içebilir misin?

Ziza'nın yüreği korku ile çarptı. Fakat birdenbire ferahlayarak cevap verdi:

- Sizden buyruk olursa içerim kıral hazretleri!

Aslında pek korkak bir adam olan Ziza'ya bu yiğitçe sözleri söyleten şey kuşağının altında sakladığı küçük bir kutuyu hatırlaması idi. O kutuda en keskin zehirleri bile süt haline getiren bir panzehir vardı. Ziza bunu kendi hekimlik bilgisiyle bulmuş veya okuyarak öğrenmiş değildi. Bir Hint Çingenesi olan anası bunu ona sır olarak öğretmişti. Bu korkmamazlığı gören Tutaşil de şaşırılmıştı. Hint Çingenesinden doğan bu yalancı ve yabancı herifte bu kadar katı yüreğin nasıl olup da bulunduğunu bir türlü anlayamıyordu.

Kıral şöyle dedi:

- Sadakatini ve cesaretini beğendim. Fakat kızıl suyun ne olduğunu bilemedin. Bunun için bir kurultay topl-

mağa lüzum var. Tutaşil! Şimdi kâtiplere söyle: Asur, Kalde, Friky, Lidya, Kaska, Amurru, Mısır ve bütün ülkelerin kırallarına mektuplar yazılsın. Bu suyun ne olduğunu anlamak için bilginleri buraya göndersinler. Gelecek bilginler için de hazine vezirinden biner gümüş şekel al. İyi subaylar savaş arabalarıyla çabuk gidip bilginleri getirsinler.

Tutaşil duraksadı. Kırallın yüzüne tuhaf tuhaf bakıyordu. Subbiluliyuma bağırdı:

- Ne duruyorsun başkumandan? Sözlerimi anlamadın mı?

- Anladım kiral hazretleri! Ancak bir noktayı aydınlatmak isterim. Mektup yazılacak ülkeler arasında Kaska'yı da söylediniz. Bu nasıl olur? Onlar hem bizim en büyük düşmanımızdır, hem de çok geri, kaba insanlardır. Onlarda bilgin ne gezer? Kaska'ya yollanacak bin şekel boşuna gönderilmiş olacak.

Kiral kızdı:

- Sen benim dediğimi yap. Orada da bilginler vardır.

Sonra Ziza'ya döndü:

- Hekimbaşı! Artık sen de bütün ustalığımı göstererek İrdas'ı ayılt.

Bunu söyleyerek odadan çıktı. Başkumandan ve yaverlerle İlanasam da ardından yürüdüler. Yalnız bir yaver, Ziza'nın yanında kalmıştı. Ziza ona döndü:

- Genç yaver! Şu zavallıyı ayıltmak üzere bana büyük çanaklar içinde su getirir misiniz?

Yaver dışarı seğırtti. Hekimbaşı, yerde bir et külçesi gibi yatan İrdas'a eğilerek baktıktan sonra kendi kendine söylenmeğe başladı:

- Bayılacak zamanı bulmuş hayvan herif. Bayılacağına geberseydi de benim yerime seninle mezarcılar uğraşsardı... Korkak herif... Bir de kadınlara şiir yazıp kahramanlık taslar. Seni düşman karşısında değil, bir tarla sıçanı-

nın karşısında görmek isterim... Sersem... Çürük beyinli... Yüreksiz... Kaltaban...

Yaver, iki saray askerine yüklediği büyük çanaklarla su getirmeseydi bu küfürler uzayıp gidecekti. Hekimbaşı, baygın yatanın önce boynunu uğdu. Sonra çanaklardan birini kaldırıncı içindeki suyu başından aşağı boşalttı, İrdas'ta kıpırdamalar oldu. İkinci çanağı da başına yiyince gözlerini büsbütün açıp etrafına bakındı. Hekimbaşı onu doğrultarak:

- Ah sayın şair! Geçmiş olsun, dedi. Sizi kurtarmak için bütün ustalığımı kullandım. Emin olun, başınıza bir kötülük gelseydi yüreğime inerdi. Sizin gibi ince bir şair, kahraman bir arslan, keskin düşünceli bir bilgin dünyada acap var mıdır? Tanrılara kurban keseceğim. Çünkü Hatti ülkesinin övüncü olan sizin gibi bir üstad kurtuldu. Yanınızda daha çok kalamayacağım için üzülüyorum. Fakat çok işlerim var. Genç yaver size yardım eder. Hoşça kalınız sevgili dostum!

Ziza bu sözleri söyledikten sonra acele ile çıkıp gitti. İrdas ayağa kalkmıştı. Bir isteği olup olmadığını soran yavere hayır cevabını verdikten ve onunla iki askerin uzaklaşmalarını bekledikten sonra elleriyle kendisini yokladı. Sağ olduğuna pek de inanmıyor gibiydi. Nasıl olmuştu da o korkunç zehir ağzına döküldükten sonra ölmemişti? Acaba gerçekten kendisini Hekim Ziza mı kurtarmıştı? Hayatını o alçak herife borçlu olmak istemiyordu. Zaten ondan da böyle bir ustalık ummuyordu. İrdas, sırsıklam olduğunun farkına varınca düşünceleri bir yana bıraktı. Saray bahçesinin havuzuna düşmüş olsa ancak bu kadar ıslanırdı. Bu kılıkla daha fazla duramayacağını anladı ve:

- Namussuz herif! Kovalarla su dökmüş de hayatını kurtardım diye övünüyor! diye söylenerek yürümeğe başladı.

Bu sırada, zehir içmek tehlikesini de bir pundunu bularak atlattığı olan Filozof İlânasam evine dönmüş ve taze susam yağında kızartılmış iri kertenkelelerden ibaret yemeğini büyük bir iştahla yemeğe başlamıştı.